

ח' תמוז תשע"ה, 25.6.2015

גיליון מס' 464

פרשת חוקת

מי מריבה וחטאו של משה

מאת זיו כרמל, קיבוץ טירת צבי

בפרשה גדושה זו בולטים מעל לכל ומעלים שאלות רבות, פרשת מי מריבה וחטאו של משה.

משה, נביא הנביאים המוליך את בני ישראל במדבר, שעליו נאמר שהיה עניו מכל האדם אשר על האדמה המנהיג האולטימטיבי, מצווה להוציא מים מהסלע וחוטא בכך שבמקום לדבר אל הסלע בדיוק לפי ההוראות שאותן הוא מקבל מהקדוש ברוך הוא, הוא מכה את הסלע ולא פעם אחת אלה פעמיים.

הרמב"ם רואה את שורש חטאו של משה דווקא במידת הכעס: "וחטאו עליו השלום, כאשר נטה אל הכעס באומר: 'שמעו נא המורים' " דקדק עליו השם יתברך שיהיה אדם כמוהו כועס בפני קהל ישראל " (שמונה פרקים, פרק ד')

אך יש החולקים על כך ומתמקדים בשינוי ההוראה המדויקת. הרמב"ן מעיין ומפרק את ההוראה של הקדוש ברוך הוא ומקשה: "מאחר שציווה קח את המטה יש במשמע שיכה בו, ואילו היה רצונו בדיבור בלבד, מה היה המטה בידו?...ואין הנס גדול בדיבור יותר מההכאה כי הכל שווה אצל הסלע."

אך כפי שכותב חנן פורת אפשר לראות בשתי הסיבות הללו אחת - העובדה שכעס הביאה אותו לשינוי וחריגה מההוראה מבחינת מצב שבו הכעס דיבר ממנו ופחות השכל הישר. כך גם חטא לתפקידו החינוכי, והעובדה שהיה המנהיג שצריך לשמש דוגמא ליתר העם.

אך האם פרשנות זו שאותה מובילים גדולי פרשני הדור כדוגמת רש"י, הרמב"ם והרמב"ן, מספקת אותנו? האם אפשר לנסות להרחיב מעט את הסיבות לעובדה שמשה נענש בעונש קשה כל כך - לא להיכנס לארץ המובטחת, לראותה מנגד בלבד?

משה מוליך את בני ישראל במדבר 40 שנה. במהלך המסע העצום הזה הרצוף ניסיונות, כישלונות, מאבקים, טרגדיות ושיאים של אמונה וחוויה דתית, הוא הדמות היציבה והוא למעשה המנהיג של מסע ההתגבשות וההתחשלות של העם. יותר מכך, לאחר שהעם חטא והקדוש ברוך הוא בתהליך הדרגתי מחליף את כל דור יוצאי מצרים - מהלך דרמטי שיש בו הגיון פנימי מדהים - דור העבדים לעולם לא יוכל לבנות ארץ נושבת, ולכן יהיה צורך להחליפו בדרך וליצור מציאות אנושית חדשה לגמרי. בכל אותו התהליך נשאר משה כנציג דור יוצאי מצרים ודור המדבר. הוא רואה את התבגרות העם, את חטאיו ואת תהליך הכנתו לקראת התיישבות קבע בארץ המובטחת. אנו גם מכירים את הניגוד החריף בין עם של נוודים התלויים בחסדי שמיים, המתאימים עצמם למזג

האוויר, למקורות המים, לאדמה, לבין יושבי הקבע והסכנות הרבות בבעלות על הקרקע ותחושת אני ואפסי עוד . אני הקובע לכאורה ואני המעצב את המציאות.

האם משה עובר בעצמו תהליך דומה? כותב חנן פורת: בפרשת מסה ומריבה מצווה משה להכות בסלע "והכית בצור ויצאו ממנו מים" (שמות י"ז, ו'), מאחר שאז דובר בדור העבדים המורגל לשפת הכוח, והנה כאן מדובר בדור כובשי כנען שאליהם צריך לדבר אחרת.

במעשה הגשמי כל כך שבו מצווה משה לדבר אל הסלע, נראה בברור שמשה לא עבר את התהליך עד תומו ואינו בשל להיכנס לארץ הנושבת .

יותר מכך, ישנו פער עצום בין מי שחלם את ארץ ישראל במשך 40 שנה לבין מי שיצטרך ליישם זאת בפועל. על הפער הזה בין החזון-החלום למציאות, דובר רבות בתקופת העליות הגדולות לארץ ישראל, וכאן לפנינו החלטה דרמטית הקובעת שמשה לא יוכל להיות אדריכל ההתיישבות בארץ ישראל. כאן נדרש מנהיג חדש בדמותו של יהושע בן נון שיבצע את הדברים הלכה למעשה. בתהליך בניית הדברים יש תמיד הפחתה מהחלומות, והביצוע הוא כמעט תמיד יפה פחות וקשה יותר מהחלומות שלנו.

כותבת רחל המשוררת-

פֶּרֶשׁ פְּפִים. רְאֵה מִנְגֵד

שָׁמָּה – אֵין בָּא,

אֵישׁ וְנָבו לו

עַל אֶרֶץ רְבָה.

לכל אחד מאתנו הנבו שלו ממנו ישקיף אל החלומות והרעיונות שדמיין בראשו ולא זכה להגשים.

זיו כרמל חבר מִירַת צְבִי נשוי ללילך ואב לשבעה. איש ידיעת הארץ שביליה ונופיה. מנהל את מחלקת החינוך והבטחון של התנועה מזה 4 שנים, מסיים את תפקידו בסוף קיץ זה.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il